

Aanvullende informatie n.a.v. startgesprek Commissie m.e.r.

Nr.	Vraag	Toelichting	Bijlage?
Algemeen			
1	Stand van zaken besluitvorming Duitsland en Groot-Brittannië	<p>Stand van zaken Duitsland:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle vergunningaanvragen zijn ingediend en de vergunningprocedures lopen. • Voor het offshore gedeelte in de Duitse EEZ, heeft BSH (Duitse equivalent van RWS) geoordeeld dat de aanvraag compleet is en consultatie naar aanleiding van de aanvraag opgestart. Deze consultatie loopt tot en met 7 september 2021. <p>Stand van zaken Groot-Brittannië:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onshore vergunning voor convertorstation en netaansluiting is verleend op 12 februari 2021. • Aanvraag voor het offshore gedeelte is ingediend bij MMO (Britse equivalent van RWS) en aangevuld op 23 juni 2021. Naar verwachting wordt in september 2021 op de vergunningaanvraag besloten. 	N.v.t.
Bodem			
2	Bodemsamenstellingskaart	<p>Tijdens het startgesprek is deze link gedeeld: https://www.emodnet-geology.eu/map-viewer/?p=sea_floor_geology</p> <p>In verband met de vakantieperiode zijn wij nog in afwachting van input van 4C Offshore en Primo Marine voor de bodemsamenstellingskaart met daarop het tracé ingetekend. Deze kaart volgt zo snel mogelijk.</p>	Volgt
3	Toelichting op de mate van vertroebeling afhankelijk van bodemcondities	<p>In verband met de vakantieperiode zijn wij nog in afwachting van input van 4C Offshore en Primo Marine. De beantwoording van deze vraag volgt zo snel mogelijk.</p>	Volgt
Natuur			
4	Ontwerpbesluit Bruine Bank	<p>Het ontwerpbesluit voor de aanwijzing van de Bruine Bank als Natura 2000-gebied bevat de voorgenomen begrenzing van het gebied. Deze begrenzing is in <u>kaart 1</u> vergeleken met de voorlopige begrenzing zoals opgenomen in het MER (pag. 119).</p>	Bijlage vraag 4-6 – Werkkaarten MER NeuConnect, kaart nr. 1
5	Verspreidingskaarten Megabenthosatlas/gradient zand-slib	<p>Naar aanleiding van de vraag over de aanvullende informatie over benthos en de sedimentsamenstelling in enkele bronnen die niet in de MER zijn genoemd, hebben we enkele kaarten gemaakt van de ligging van het tracé ten opzichte van kaarten in die bronnen. Deze zijn opgenomen in <u>kaart 2-5</u>. We lichten dit graag nog toe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zoals in het MER genoemd (zie MER, 9.4.4) vormt het Friese Front een overgangszone tussen de ondiepe zandgronden van de zuidelijke Noordzee en de diepere slibbodems van de Oestergronden (zie kaart 2). Het Friese Front wordt gekenmerkt door sterke gradiënten in de waterkolom en in de bodemgesteldheid en heeft daardoor een relatief hoge biomassa van bodemdieren, met een grote soortenrijkdom en -dichtheid, en relatief veel kwetsbare (bedreigde) langlevende en grote soorten. Volgens Bos <i>et al.</i> (2011) vormt het hele gebied Friese Front een benthos hotspot (zie MER, figuur 9-7). Het Natura 2000-gebied Friese Front is echter niet aangewezen voor benthossoorten maar heeft alleen een instandhoudingsdoelstelling voor de Zeekoet (<i>Uria aalge</i>). Het gebied is wel aangewezen 	Bijlage vraag 4-6 – Werkkaarten MER NeuConnect, kaart nr. 2-5

Nr.	Vraag	Toelichting	Bijlage?
		<p>als 'zoekgebied bodembeschermende maatregelen' onder de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (zie MER, 9.2.16). Er wordt thans in het gebied intensief gevist (Ecologische beoordeling, figuur 4-2, blz. 30).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aan de zuidkant van het Friese Front is een groot gebied aanwezig dat gekenmerkt wordt door hoge dichtheden en biomassa megabenthos. Een deel van het kabeltracé loopt door dit gebied (zie kaart 3 en 4, uit Witbaard <i>et al.</i> 2013). Wat betreft de diversiteit aan soorten is de verdeling op het Friese Front relatief homogeen (zie kaart 5). De hoge dichtheden en totale biomassa megabenthos worden voornamelijk bepaald door relatief algemeen voorkomende soorten. Volgens Driessen <i>et al.</i> (2018) en zoals ook benoemd in het MER, zijn de meest abundante diergroepen de Echinodermata zoals de Zeeklit en de Mollusca waarbij de bivalvia (tweekleppigen) de meest dominante groep zijn (zie MER, 9.5.6). Zeldzame en beschermde soorten zoals de Noordkromp zijn vooral in de noordelijke helft van het Friese Front aanwezig (zie MER, 9.5.30). • Ondanks de grote hoeveelheid beschikbare literatuur voor het Friese Front is de bodemfauna binnen het Friese Front afhankelijk van de bodemsamenstelling en daardoor zeer variabel, zowel in soortensamenstelling als in abundantie (Didderen <i>et al.</i> 2018). Daarom is er gericht benthosonderzoek gedaan langs de route van het tracé (Orbicon 2019 a&b). Daaruit bleek dat het merendeel van het tracé hoort bij de minder diverse gebieden wat betreft soortenrijkdom, soortendichtheid, totale biomassa en aantallen kwetsbare soorten. Ook was de conclusie van het benthosonderzoek dat er geen bijzondere habitattypes zijn aangetroffen. <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bos, O.G.; Witbaard, R.; Lavaleye, M.S.S.; Moorsel, G.W.N.M.; Teal, L.R.; Hal, R. van; Hammen, T. van der; Hofstede, R. ter; Bemmelen, R.S.A. van; Witte, R.H.; Geelhoed, S.C.V.; Dijkman, E.M. (2011). Biodiversity hotspots on the Dutch Continental Shelf: a marine strategy framework directive perspective. Wageningen, IMARES Wageningen UR (University & Research centre) report C071/11. • Didderen, K., E.L. Bravo Rebolledo, A. van Mastrigt, R.C. Fijn, S. Mulder (2018). Doeluitwerking Friese Front. Rapportnr. 18-081. Bureau Waardenburg, Culemborg. • Driessen, F.M.F., M. Schutter, M. Teunis (2018). Macrozoöbenthos Zout Bodemschaaf 2018 Bemonstering van het Friese Front. Bureau Waardenburg Rapportnr. 18-245. Bureau Waardenburg, Culemborg. • Witbaard, R., Lavaleye, M., Duineveld, G., & Bergman, M. (2013). Atlas of the megabenthos (incl. small fish) on the Dutch continental shelf of the North Sea. Royal Netherlands Institute for Sea Research. 	
6	Sabelaria riffen Bruine Bank en omgeving	<p>Naar aanleiding van de opmerkingen over een dieptekaart van de Bruine Bank kwam de vraag naar voren over de positie van Sabelaria-riffen in de Bruine Bank en omgeving. Die Sabelaria riffen zijn opgenomen in o.a. Garcia <i>et al.</i> (2019) en Van der Reijden <i>et al.</i> (2019). In kaart 6 is de ligging van deze riffen aangegeven ten opzichte van het tracé en de begrenzing van de Bruine Bank in het ontwerpbesluit.</p> <p>Bronnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • García, S., Álvarez, H., Perry, A.L., Blanco, J., Maaholm, D.J., Aguilar, R. 2019. Protecting the North Sea: Brown Bank. Oceana, Madrid. 64 p. • Van der Reijden, K.J., Koop, L., O'Flynn, S., Garcia, S., Bos, O., van Sluis, C., Maaholm, D.J., Herman, P.M.J., Simons, D.G., Olf, H., Ysebaert, T., Snellen, M., Govers, L.L., Rijnsdorp, A.D., Aguilar, R. (2019). Discovery of Sabellaria spinulosa reefs in an intensively fished area of the Dutch Continental Shelf, North Sea, Journal of Sea Research 144:85-94. 	Bijlage vraag 4-6 – Werkkaarten MER NeuConnect, kaart nr. 6

Nr.	Vraag	Toelichting	Bijlage?
7	Orbicon 2019a en b rapporten	Deze rapporten worden hierbij overgelegd.	Bijlagen vraag 7 – Orbicon rapporten
Niet-gesprongen explosieven			
8	Voorschriften Ministerie van Defensie Niet-gesprongen explosieven (NGE)	<p>Ten aanzien van het opruimen van NGE en effecten op zeezoogdieren is door de Commissie gevraagd of en waar de genoemde voorschriften die het Ministerie van Defensie hanteert, schriftelijk zijn vastgesteld. Op basis van telefonisch overleg en mailwisseling met het Ministerie van Defensie in januari 2021 is onderstaande tekst verwoord door het ministerie zodat deze kon worden opgenomen in het MER en de Ecologische beoordeling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bij het vernietigen van explosieven moeten mitigerende maatregelen worden genomen om het effect van onderwaterexplosies zoveel mogelijk te beperken. • De volgende voorschriften dienen opgevolgd te worden bij het ruimen van munitie op de Noordzee: 'Gedragscode Springen van munitie op de Noordzee' (Koninklijke Marine, 2005) en de 'Bekendmaking 01/18 Groepsoudste KBW en Mijnendienst' (KBW en Mijnendienst, 2018). Deze voorschriften hebben ook betrekking op de bescherming van dieren. • In het kader van de monitoring van onderwatergeluid worden door Rijkswaterstaat de ruiming jaarlijks opgenomen in het (openbare) ICES Impulsive Noise Register. <p>Aanvullend geldt dat in de <u>Mariene Strategie (dl 1) 2018-2024</u> van het ministerie van LNV en ministerie lenW in de kernboodschap wordt gemeld: "Voor het ruimen van explosieven is een studie uitgevoerd waaruit gebleken is dat de huidige methode van ruimen teveel (gehoor) schade toebrengt aan bruinvissen. Het Ministerie van Defensie heeft daarop besloten de voorschriften voor het ruimen aan te passen, dit zou moeten leiden tot een verminderde impact op de bruinvisspopulatie. Ook hier geldt dat effectiviteit van de maatregelen en noodzaak tot aanscherping of mogelijkheid tot versoepeling een kennisvraag blijft." Voorts is opgenomen (blz. 48): "Het ministerie van Defensie heeft aanpassingen doorgevoerd in de wijze van explosievenruiming (gedragscode explosievenruiming)." In het <u>Ontwerp Programma Noordzee 2022-2027</u> wordt opgemerkt dat impulsgeluid is teruggedrongen via de Gedragscode explosievenruiming, en voorts dat het ministerie van Defensie zich inzet voor een gedragscode explosievenruiming met als doel de effecten van onderwatergeluid op zeezoogdieren zoveel mogelijk te minimaliseren.</p> <p>Zoals aangegeven in het overleg hebben we geen inzicht kunnen krijgen in de betreffende gedragscode. Op donderdag 5 augustus 2021 is opnieuw contact opgenomen met het ministerie met de vraag of de eerder verkregen Gedragscode gedeeld kan worden. Ook is gevraagd of de in het MER genoemde 'Bekendmaking 01/18 Groepsoudste KBW en Mijnendienst, 16 maart 2018, Maatregelen ter bescherming zeezoogdieren bij explosievenruiming' gedeeld kan worden. Tot nu toe hebben we geen reactie hierop gekregen, mogelijk in verband met vakanties. Indien we documenten als de gedragscode en de bekendmaking kunnen delen met de Commissie m.e.r. kunnen we deze alsnog doorsturen.</p> <p>Bronnen:</p>	<p>N.v.t.</p> <p>Indien we de gevraagde documenten van het Ministerie van Defensie krijgen met toestemming om deze te delen, sturen we die documenten na.</p>

Projectnummer 3376 – aanvullende informatie

Nr.	Vraag	Toelichting	Bijlage?
		<ul style="list-style-type: none"> Ministeries LNV/I&W 2018. Mariene Strategie (deel 1) Actualisatie van huidige milieutoestand, goede milieutoestand, milieudoelen en indicatoren. 2018-2024. Ministeries LNV/I&W 2018. 	
Archeologie			
9	Gebied rondom Bruine Bank/afspraken RCE/kaart	<p>Tijdens het startgesprek merkte de Commissie op dat ze niet beschikte over de ontwerpwatervergunning. De ontwerpwatervergunning is te raadplegen via: https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/06/OB01-Watervergunning-lenW-NeuConnect.pdf</p> <p>In verband met de vakantieperiode zijn wij nog in afwachting van input van Wessex. De beantwoording van deze vraag volgt zo snel mogelijk.</p>	Volgt